

Centraal Planbureau

CPB Notitie | 23 april 2012

Doorrekening Catshuispakket: maatregelen

*Uitgevoerd op verzoek van
de minister-president*

CPB Notitie

Aan: Minister-president

Centraal Planbureau
Van Stolkweg 14
Postbus 80510
2508 GM Den Haag

T (070) 3383 380
I www.cpb.nl

Datum: 23 april 2012

Betreft: Doorrekening Catshuispakket: de maatregelen

Contactpersoon

Edwin van de Haar

1 Samenvatting

In deze Notitie worden de doorgerekende maatregelen van het Catshuispakket weergegeven. Op 20 april heeft het CPB al de hoofdtabellen gepubliceerd van de doorrekening Catshuispakket.¹

Tabel 1 Budgettair overzicht Catshuispakket, ex ante, mld euro in prijzen 2011 (a)

	2012	2013	2014	2015
EMU-relevante ombuigingen	0,5	5,2	7,7	8,9
EMU-relevante intensiveringen (-)	-0,1	-0,9	-1,4	-1,9
Subtotaal EMU-relevante uitgavenmutatie	0,4	4,3	6,3	6,9
EMU-relevante lastenverzwaring	1,5	11,5	13,7	15,6
EMU-relevante lastenverlichting (-)	-0,6	-3,1	-6,3	-9,2
Subtotaal EMU-relevante lastenmutatie	0,9	8,4	7,4	6,4
Totaal verbetering EMU-saldo ex ante	1,2	12,7	13,6	13,4

(a) Door afrondingen tellen gepresenteerde onderdelen niet op tot totaal

De bedragen zijn ex ante en betreffen afwijkingen ten opzichte van het basispad zoals gepresenteerd in het *Centraal Economisch Plan 2012*.² De bedragen luiden in prijzen 2011.

¹ CPB, 2012, Doorrekening Catshuispakket: hoofdtabellen, CPB Notitie, [20 april](#).

² CPB, 2012, *Centraal Economisch Plan 2012*, [20 maart](#).

2 Inleiding en opmerkingen vooraf

Bij de doorrekening heeft het CPB een aantal uitgangspunten gehanteerd. De belangrijkste zijn:

- Een maatregel wordt alleen meegenomen voor zover de stand van de wetenschap voldoende basis biedt voor een weloverwogen oordeel.
- Een maatregel wordt alleen meegenomen als deze in principe juridisch haalbaar is.
- Een maatregel wordt alleen meegenomen als deze geconcretiseerd is. Dit uitgangspunt leidt er toe dat de nog te ontwerpen pakketmaatregel DBC's en GGZ met een beoogde bruto ombuiging van 0,7 mld euro (zonder uitverdieneffect 0,4 mld euro) niet is meegenomen.
- Maatregelen in het Catshuispakket die geen gevolgen hebben voor begroting of houdbaarheid zijn niet in deze Notitie opgenomen.
- Bezuinigingen op openbaar bestuur Rijk. Vanaf *Keuzes in Kaart 2011-2015*³ is voor de besparing op het Rijk en de zelfstandig bestuursorganen (zbo's) een maximum ombuiging van 2 mld euro in 2015 (exclusief 15% besparingsverlies) gehanteerd. Op basis van ervaringen uit het verleden kan een ombuiging van die omvang als zeer ambitieus worden getypeerd. In het financieel kader van het regeer- en gedoogakkoord is dit maximum al gehaald.⁴ Dit betekent dat aanvullende ombuigingen van algemene aard op het centrale openbare bestuur niet worden gehonoreerd.
- Bezuinigingen op openbaar bestuur lokale overheid. Voor de besparing op lokaal besparing wordt vanaf *Keuzes in Kaart 2011-2015* een maximum van 2 mld euro in 2015 gehanteerd.⁵ Van dit maximum is 1½ mld euro al ingevuld in het financieel kader van het regeer- en gedoogakkoord. Dit betekent een maximum aan de aanvullende ombuigingen van algemene aard op het lokale bestuur van ½ mld euro. Daarbij is aangenomen dat gemeenten en provincies additionele kortingen op het gemeente- en provinciefonds in het eerste jaar voor 50% kunnen vertalen in lagere uitgaven; de resterende 50% loopt in eerste instantie in het tekort van de lokale overheid. Uiteindelijk (in 2015) wordt 100% van de kortingen vertaald in lagere uitgaven.
- Besparingsverlies reorganisatiekosten. Een simpele regel wordt toegepast bij reorganisaties: het besparingsverlies bedraagt 25% in het eerste jaar, aflopend in vijf gelijke stappen in de jaren daarna.

---

³ CPB, 2010, *Keuzes in Kaart 2011-2015*, [20 mei](#).

⁴ Financieel kader van het regeer- en gedoogakkoord, [oktober 2010](#).

⁵ CPB, 2010, *Keuzes in Kaart 2011-2015*, [20 mei](#).

- Ambtenarensalarissen. Voorstellen waarbij de ambtenarensalarissen structureel achterblijven bij de loonontwikkeling worden niet gehonoreerd.⁶

Na publicatie van het CEP is informatie beschikbaar gekomen over additionele uitvoeringsmee- en tegenvallers in de begroting. Deze aanpassingen komen niet tot uitdrukking in het pakket zoals beschreven in deze Notitie met uitzondering van een besparingverlies bij de toepassing van het beginsel van de lage ziektelast. Ze zijn echter wel meegenomen in de berekening van de macro-economische effecten en het ex post begrotingsbeeld (zie Notitie van 20 april).

Het gaat om uitvoeringstegenvallers op de begroting in enge zin, om een meevaller bij onderwijs door een aanpassing van de leerlingramingen⁷, een meevaller bij de uitgaven in het kader van de SDE en een besparingverlies bij de IQ-maatregel.

Verder heeft het CBS op 30 maart voorlopige cijfers over de overheidsbegroting in 2011 gepubliceerd.⁸ Het voorlopige cijfer voor het EMU-tekort is 4,7% bbp, 0,3% bbp lager dan in het CEP. Dit komt vooral door lagere uitgaven van de lokale overheden en lagere zorguitgaven. Deze neerwaartse aanpassing is deels tijdelijk. Deze aanpassing is meegenomen in de Notitie van 20 april.

---

⁶ Zie CPB, 2010, Analyse economische effecten financieel kader, CPB Notitie, [27 september](#). Zie ook CPB, 2012, Wat levert de nullijn voor de ambtenaren in 2011 op?, kader in *Centraal Economisch Plan 2012*, [maart](#).

⁷ Meevallers in de leerlingramingen zorgen voor een uitgavenmeevaller van 0,1 mld euro in elk van de jaren 2013, 2014 en 2015 (CA_114)

⁸ CBS, 2012, Overheidstekort 4,7 procent in 2011, persbericht, [30 maart](#).

Ombuigingen

Tabel 2 Ombuigingen, ex ante, mld euro in prijzen 2011 (a)

	2012	2013	2014	2015	struct.
Arbeidsvoorwaarden collectieve sector	0,3	1,2	1,9	1,8	0,1
Nullijn ambtenaren (CA_101a,d,e)	0,3	1,2	1,9	1,8	0,1
Openbaar bestuur	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Gemeenten- en Provinciefonds (CA_295)	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Veiligheid	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
Diverse versoeringsmaatregelen (CA_118bcd)	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
Defensie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bereikbaarheid	0,0	0,2	0,4	0,4	0,3
Infrafonds verlagen (CA_117)	0,0	0,2	0,4	0,4	0,3
Milieu	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Onderwijs	0,0	0,0	0,1	0,3	1,1
Afschaffen gratis schoolboeken (CA_113)	0,0	0,0	0,1	0,2	0,2
Afschaffen prestatiebeloning (CA_112)	0,0	0,0	0,0	0,1	0,3
Invoeren sociaal leenstelsel basisbeurs (CA_111)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7
Zorg (gecorrigeerd, b)	0,0	0,8	1,5	1,4	0,8
Nullijn zorg (CA_101b en c)	0,0	0,3	0,8	0,7	0,0
Gebruikelijke zorgnorm van 60 naar 90 minuten, (CA_109a en c)	0,0	0,2	0,5	0,5	0,5
Eigen bijdrage 9 euro per receptregel (CA_105a)	0,0	0,4	0,4	0,4	0,4
Beheerskosten eigen bijdrage geneesmiddelen (CA_105c)	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Pakketbeperking minimale ziektelast (CA_107a)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sociale zekerheid	0,1	1,5	2,0	3,2	3,8
AOW naar 66 in 2015 (CA_103)	0,0	0,0	0,0	1,5	2,3
Bevriezen uitkeringen (CA_102)	0,1	0,9	1,4	1,4	1,1
Zorgtoeslag (CA_199)	0,0	0,6	0,6	0,3	0,3
Overdrachten aan bedrijven	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Internationale samenwerking	0,0	0,5	0,8	0,8	0,8
Ontwikkelingssamenwerking (CA_116)	0,0	0,5	0,8	0,8	0,8
Uitgaven overig	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0
Doorberekenen kosten politie (CA_118a)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Publieke omroep (CA_119)	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Totaal netto collectieve uitgaven (gecorrigeerd)	0,5	4,3	6,8	7,9	7,0
Financieringsverschuivingen		0,9	0,9	0,9	0,9
Totaal EMU-relevante uitgaven	0,5	5,2	7,7	8,9	7,9

(b) Correctie betreft verandering in eigen risico en in zorgpakket.

Arbeidsvoorwaarden collectieve sector

- Nullijn collectieve sector. De cao-lonen in de collectieve sector worden voor twee jaar bevroren door middel van een Loonwet. Dit levert alleen tijdelijk een besparing op. De redenering is dat er een inhaaleffect zal optreden, omdat de arbeidsmarkt een markt is, waar lonen als gevolg van vraag en aanbod tot stand komen. Er zijn geen aanwijzingen dat ambtenarsalarissen op dit moment structureel hoger zijn dan die in de markt. Ervaringen uit het verleden leren dat het eenzijdig verlagen van ambtenarsalarissen ten opzichte van de markt, zoals de huidige nullijn voor 2012 en 2013, na verloop van enkele jaren volledig ongedaan worden gemaakt. Hierdoor blijven ambtenarsalarissen niet structureel achter bij de loonontwikkeling in de marktsector.⁹ Dit inhaaleffect leidt echter pas vanaf 2015 tot een extra stijging van de ambtenarsalarissen. Bovendien wordt de achterstand in de loonontwikkeling in 2015 niet direct volledig ingelopen. Dit heeft twee oorzaken. Allereerst kenmerkt de algemene arbeidsmarktsituatie zich door een beperkte vraag naar arbeid (de werkloosheid neemt enigszins toe). Daarnaast geldt meer specifiek voor het openbaar bestuur dat door de oplopende bezuinigingen de vraag naar ambtenaren afneemt, waardoor de lonen onder druk komen te staan. De besparing¹⁰ in 2015 is 1,8 mld euro waarvan 0,3 mld euro¹¹ bij de lokale overheden. Structureel levert deze maatregel geen besparing op. (CA_101a, CA_101d, CA_101e).¹²

Openbaar bestuur

- Door de netto ombuigingen in combinatie met de 'trap-op-trap-af'-systematiek dalen de uitgaven aan het gemeente- en provinciefonds (bovenop de nullijn voor de arbeidsvoorwaarden voor de collectieve sector) met 0,1 mld euro in 2015.¹³ (CA_295)

Veiligheid

- Door schorsing van voorlopige hechtenis onder voorwaarde van elektronisch toezicht of borgsom wordt 0,1 mld euro bezuinigd in 2015. (CA_118c)

---

⁹ Zie CPB, 2010, Analyse economische effecten financieel kader, CPB Notitie, [27 september](#). Zie ook CPB, 2012, Wat levert de nullijn voor de ambtenaren in 2011 op?, kader in *Centraal Economisch Plan 2012*, [maart](#).

¹⁰ Dit is inclusief het effect van alle voorgestelde maatregelen op de sociale werkgeverslasten en daarmee, conform de referentiesystematiek, de loonruimte van de overheid en de loonbijstelling.

¹¹ Deze 0,3 mld euro wordt op het gemeente- en provinciefonds gekort.

¹² Op 20 april is een principe-overeenkomst bereikt over een nieuw cao voor gemeenteambtenaren. Deze nieuwe cao is niet in deze Notitie verwerkt.

¹³ De nullijn van de collectieve sector leidt tot een additionele korting van 0,3 mld euro in 2015 op het gemeente- en provinciefonds, zie de paragraaf arbeidsvoorwaarden collectieve sector. Deze korting heeft echter geen structureel effect, omdat de nullijn van de collectieve sector geen structurele besparing oplevert.

- Verdere bezuinigingen op veiligheid zijn het vervangen van korte vrijheidsstraffen door reclasseringstoezicht of boetes en het versoberen van het gevangenisregime. (CA_118d en CA_118b)

Bereikbaarheid

- De structurele groei van het Infrastructuurfonds wordt twee jaar bevroren, dit levert een besparing op van 0,3 mld euro in 2015 en structureel. Daarnaast wordt het Infrastructuurfonds tijdelijk gekort met 0,1 mld euro per jaar tot en met 2015. (CA_117)

Onderwijs

- De gratis schoolboeken worden afgeschaft. Dit levert een bezuiniging op van 0,2 mld euro zowel in 2015 als structureel. (CA_113).
- De invoering van prestatiebeloning wordt geschrapt. Daarmee wordt 0,1 mld euro bezuinigd in 2015 en 0,3 mld euro structureel. (CA_112).
- De basisbeurs wordt vervangen door een sociaal leenstelsel. Hiermee wordt afgerond 0,0 mld euro bezuinigd in 2015 en 0,7 mld euro structureel. Dit is in lijn met maatregel 9 uit de groslijst in het rapport Studeren is Investeren van de Brede Heroverwegingen. (CA_111). Tegelijkertijd wordt de langstudeerdersboete na verloop van tijd afgeschaft (zie intensiveringen).

Zorg

- Nullijn zorg. Op basis van een loonwet worden de cao-lonen in de zorg vanaf 1 januari 2013 gedurende twee jaren niet verhoogd. Voor reeds afgesloten cao's die nog doorlopen in 2013 gaat de tweejaarsperiode navenant later in. Er is gedurende de tweejaarsperiode gerekend met enige weglek naar het incidenteel, dat wil zeggen dat werkgevers in de zorg iets vaker dan gebruikelijk promoties zullen toekennen en/of nieuwe werknemers in een iets hogere schaal aan zullen nemen. Voorts is er mee gerekend dat na afloop van de tweejaarsperiode een looninhaalslag zal worden gemaakt. Het gaat dus, evenals bij nullijn collectieve sector, om een tijdelijke loonmatiging, geen structurele. Door deze maatregel komt het niveau van de zorguitgaven in 2015 0,6 mld euro lager uit. (CA_101)
- Gebruikelijke zorgnorm van 60 naar 90 minuten. Het ophogen van de norm gebruikelijke zorg met 30 minuten levert een besparing op van 0,6 mld euro. Dit is verhoudingsgewijs meer dan de maatregel zoals beschreven in het Heroverwegingsrapport langdurige zorg.¹⁴ De reden hiervoor is dat door de PGB-maatregel van het kabinet meer mensen zorg in natura gaan afnemen, dan geraamd in het Heroverwegingsrapport, waarbij het uurloon hoger is dan het PGB-budget. Het totaal aantal mensen in de extramurale zorg komt wel

---

¹⁴ In het rapport Brede Heroverwegingen 12, Langdurige Zorg, maart 2010, p.91 wordt de ombuiging van verhoging van de norm met 90 minuten geschat op 1,3 mld euro.

overeen met deze raming; de PGB-maatregel heeft slechts de groei in aantallen cliënten bovenop deze eerdere raming teniet gedaan. Om deze besparing te realiseren dient zowel de regionale contracteerruimte van de zorgkantoren als het WMO-budget van gemeenten te worden gekort. (CA_109)

- Eigen bijdrage 9 euro per receptregel, maximaal 380 euro per persoon per jaar. Met ingang van 2013 betalen de verzekerden 9 euro per receptregel aan eigen bijdragen tot een maximum van 380 euro per persoon per jaar. Verondersteld is dat kinderen niet onder deze maatregel vallen. Door deze maatregel zullen artsen iets hogere doses per recept uitschrijven. Daarmee rekening houdend bedraagt de opbrengst van deze maatregel 1,3 mld euro, waarvan 0,9 mld euro eigen betalingen en 0,4 mld euro gedragseffect. Daar tegenover staat dat de uitgaven aan geneesmiddelen niet meer onder het reeds bestaande eigen risico vallen. De opbrengst van het reeds bestaande eigen risico daalt daardoor met 0,2 mld euro. Verder leidt de maatregel tot 0,1 mld euro hogere administratiekosten. Het netto totaal van de ombuiging bedraagt 1,0 mld euro. (CA_105)
- Pakketbeperking minimale ziektelast. Het College voor de Zorgverzekeringen concludeert in de recent gepubliceerde uitvoeringstoets¹⁵ dat de maximaal haalbare besparing uit hoofde van het beginsel van minimale ziektelast 0,13 mld euro is. Deze maatregel is opgevoerd als een ombuigingsmaatregel. Het vervallen van de oorspronkelijk beoogde opbrengst van 1,0 mld euro in het Regeerakkoord op basis van het beginsel van lage ziektelast is opgevoerd als een uitvoeringstegenvaller (CA_107).

Sociale zekerheid

- De AOW wordt vanaf 2015 verhoogd naar 66 jaar. De ombuiging in 2015 bedraagt 1,5 mld euro, oplopend naar 2,3 mld euro in latere jaren. (CA_103) Hiermee samenhangend wordt de fiscale begunstiging van pensioensparen versoerd, wat een lastenverzwaring impliceert (zie CA_324).
- De uitkeringen worden per 1 juli 2012 voor de duur van 2 jaar bevroren. Dit betekent een ombuiging van 1,4 mld euro in 2015. Op langere termijn is sprake van een kleinere ombuiging (1,1 mld euro), omdat nieuwe WW- en WIA-uitkeringen automatisch zijn gerelateerd aan de verdiende lonen. (CA_102) De bevroering van de uitkeringen wordt voor AOW'ers gecompenseerd via de MKOB (zie 'Intensiveringen').
- Door de lagere ZVW-premies daalt ook de zorgtoeslag. Deze ombuiging levert 0,6 mld euro op in 2013, aflopend naar 0,3 mld euro in 2015. (CA_199)

---

¹⁵ College voor Zorgverzekeringen, 2012, Uitvoeringstoets lage-ziektelastbenadering, [maart](#)

Internationale samenwerking

- De uitgaven aan ontwikkelingssamenwerking worden verlaagd met 0,8 mld euro in 2015. (CA_116)

Uitgaven overig

- De niet-belastingmiddelen van de overheid worden vergroot door het doorberekenen van politiekosten bij voetbalwedstrijden. (CA_118a). Daarnaast worden de publieke omroepen gekort in 2013 (met afgerond 0,0 mld euro) en 2014 (met 0,1 mld euro). (CA_119)

Financieringsverschuivingen

- De financieringsverschuivingen naar de particuliere sector bedragen bij de ombuigingen in de zorg 0,95 mld euro. Dit is voor 0,9 mld euro het gevolg van de maatregel van 9 euro eigen bijdrage per receptregel. Gezinnen zullen voor recepten gemiddeld ongeveer 70 euro per volwassene per jaar uit eigen zak gaan betalen. Doordat de geneesmiddelen niet meer onder het nu al bestaande eigen risico vallen nemen daar de eigen betalingen af. Hierdoor dalen de financieringsverschuivingen met 0,15 mld euro. De pakketbeperking minimale ziektelast en het verhogen van de zorgnorm van 60 naar 90 minuten dragen samen voor 0,2 mld euro bij aan de financieringsverschuiving van de overheid naar gezinnen.

3 Intensiveringen

Tabel 3 Intensiveringen, ex ante, mld euro in prijzen 2011 (a)

	2012	2013	2014	2015	struct.
Arbeidsvoorwaarden collectieve sector	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Openbaar bestuur	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Veiligheid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Defensie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bereikbaarheid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Milieu	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Onderwijs	0,0	0,1	0,1	0,2	0,7
Passend onderwijs (CA_205)	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2
Langstudeerdersboete (CA_204)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4
Additionele intensivering (CA_206)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Zorg (gecorrigeerd, b)	0,0	0,0	0,0	0,6	0,6
Terugdraaien RA pakketbeperking lage ziektelast (CA_210a en c)	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4
Besparingsverlies IQ-maatregel uit het RA (CA_211)	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Intensivering eerstelijnszorg (CA_203)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sociale zekerheid	0,1	0,5	0,9	1,4	6,6
Compensatie AOW-ers (CA_201)	0,1	0,5	0,9	0,9	0,9
Weglek AOW (CA_209a, b en c)	0,0	0,0	0,0	0,4	0,6
Overgangsregeling AOW (CA_202)	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0
Additioneel (negatief) effect hbh van pakket aow (verschil tov 2015) (CA_204)	0,0	0,0	0,0	0,0	5,1
Overdrachten aan bedrijven	0,0	0,3	0,4	0,2	0,0
Stimulering bedrijven (CA_207)	0,0	0,3	0,4	0,2	0,0
Internationale samenwerking	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Uitgaven overig	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
immigratie (CA_208)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Weglek bankenbelasting: dividend ABN-Amro (CA_213)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal netto collectieve uitgaven (gecorrigeerd)	0,1	0,9	1,4	1,3	6,8
Financieringsverschuivingen	0,0	0,0	0,0	0,6	0,7
Uitvoeringstegenvallers (-)	0,0	0,0	0,0	1,1	1,1
Totaal EMU-relevante uitgaven (incl. uitvoeringstegenvallers)	0,1	0,9	1,4	0,8	6,3

(b) Correctie betreft verandering in eigen risico en in zorgpakket.

Onderwijs

- De taakstelling in het passend onderwijs wordt met 50% verlaagd. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro in 2015 en structureel (t.o.v. het basispad waarin een bezuiniging van 0,3 mld euro was ingeboekt) (CA_205).
- De langstudeerdersboete wordt na verloop van tijd afgeschaft. Deze intensivering loopt gelijk op met de bezuiniging op het sociaal leenstelsel en is in 2015 afgerond 0,0 mld euro. Structureel wordt voor 0,4 mld euro geïntensiveerd (CA_204). Tegelijkertijd wordt de basisbeurs vervangen door een sociaal leenstelsel (zie ombuigingen).
- Een additionele intensivering bij het onderwijs van 0,2 mld euro. (CA_206).

Zorg

- In het financieel kader van het regeer- en gedoogakkoord was gerekend met een beperking van het ZVW-pakket met 1,3 mld euro door toepassing van het beginsel van lage ziektebelasting. Gesteld werd dat het zou gaan om aandoeningen die eerder een ongemak dan een ziekte zouden zijn. Rekening houdend met de daarmee samenhangende daling van de eigen betalingen was de beoogde ombuiging vanaf 2015 per saldo 1,0 mld euro. Het College voor de Zorgverzekeringen concludeert in de recent gepubliceerde uitvoeringstoets¹⁶ dat de beoogde pakketbeperking op deze wijze niet gerealiseerd kan worden. De coalitiepartijen boeken dit als een maatregel. Het CPB hevelt deze tegenvaller over naar de uitvoeringstegenvallers (zie hieronder). (CA_210) Het CVZ berekent een maximaal haalbare besparing uit hoofde van het beginsel van minimale ziektebelasting van 0,13 mld euro. Dit is opgevoerd als een nieuwe maatregel onder de ombuigingen.
- Naar huidige inzichten zal uitvoering van de zogeheten IQ-maatregel niet 0,2 mld euro doch 0,1 mld euro besparen. Ook hiervoor geldt dat het CPB dit overgeheveld heeft naar de uitvoeringstegenvallers. (CA_211)
- Intensivering eerstelijnszorg. Vanaf 2013 wordt extra geld uitgetrokken voor huisartsenposten om het onnodig gebruik van spoedeisende hulp bij ziekenhuizen terug te dringen en voor de bekostiging van eerstelijns geboortecentra. In 2015 gaat het om een bedrag van 0,15 mld euro. (CA_203)

Sociale zekerheid

- De bevrozing van de uitkeringen wordt voor de AOW gecompenseerd via een verhoging van de Wet mogelijkheid koopkrachttegemoetkoming oudere belastingplichtigen (MKOB). Dit betekent een intensivering van 0,5 mld euro in 2013, oplopend tot 0,9 mld euro in 2015. (CA_201)

---

¹⁶ College voor Zorgverzekeringen, 2012, Uitvoeringstoets lage-ziektebelastingbenadering, [maart](#)

- De verhoging van de AOW-leeftijd per 2015 leidt ertoe dat arbeidsongeschikten en werklozen een jaar langer hun uitkering ontvangen, namelijk tot aan hun 66e verjaardag in plaats van tot aan hun 65e. De hiermee gemoeide intensivering bedraagt 0,4 mld euro in 2015 en 0,6 mld euro structureel. (CA_209)
- In 2015 en 2016 wordt in verband met de AOW-leeftijdsverhoging in 2015 0,2 mld euro besteed aan een overgangsregeling voor 65-jarigen die al met pensioen waren. (CA_202)
- Verhoging rekenrente pensioenen (discontovoet inclusief *ultimate forward rate*). Deze maatregel heeft geen directe budgettaire consequenties maar leidt in 2013 wel tot hogere pensioenuitkeringen dan in het CEP.

Overdracht aan bedrijven

- De subsidies aan bedrijven (gericht op duurzaamheid in relatie tot onder meer versterking agrosector, duurzame bouw en kennis en innovatie) nemen tijdelijk toe met 0,2 mld euro in 2015. De structurele intensivering is nul. (CA_207)

Internationale samenwerking

- De niet-belastingmiddelen van de overheid dalen doordat het dividend van ABN-Amro aan de overheid vermindert vanwege de hogere bankenbelasting. (CA_213) Verder nemen de uitgaven aan immigratie (IND) toe. (CA_208)

Overig

- De niet-belastingmiddelen van de overheid dalen doordat het dividend van ABN-AMRO aan de overheid vermindert vanwege de hogere bankenbelasting. (CA_213) Verder nemen de uitgaven aan immigratie (IND) toe. (CA_208)

Financieringsverschuivingen

- De financieringsverschuivingen naar de collectieve sector bedragen bij de intensiveringen in de zorg 0,59 mld euro. Dit is vooral het gevolg van het terugdraaien van de pakketbeperking uit hoofde van lage ziektelast uit het regeerakkoord.

Uitvoeringstegenvallers

- De besparingsverliezen op twee maatregelen uit het Regeerakkoord (Lage ziektelast en de IQ-maatregel) hevelt het CPB over naar de uitvoeringstegenvallers.

4 Lastenverzwaringen

Tabel 4 Lastenverzwaringen, ex ante, mld euro in prijzen 2011 (a)

	2012	2013	2014	2015	struct.
Milieu	0,0	0,3	0,4	0,4	0,4
Afschaffen rode diesel (CA_315)	0,0	0,2	0,3	0,3	0,3
Grondslagverbreding: EIA/VAMIL/MIA (CA_310c en d)	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Inkomen en arbeid	0,0	5,5	6,8	7,2	8,1
Beperken pensioenopbouw (CA_318, 323, 324)			1,7	2,6	0,8
Afschaffen reiskostenvergoeding (CA_306)		1,9	1,9	1,9	1,9
Niet toepassen tabelcorrectiefactor (CA_301)		1,2	1,2	1,3	1,3
Vitaliteit/oudererparticipatie (CA_304, 305)		0,8	0,9	1,1	1,3
Verhogen tarief 1e schijf en AO-premie (i.v.m. premieverlaging) (CA_397)		0,6	0,8	0,5	0,5
ZVW-premies (CA_398 en CA_399)	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4
Werkgeverspremies (CA_314, 316, 321)		0,7	0,7	0,4	0,4
Beperken zelfstandigenaftrek/startersaftrek (CA_310)		0,2	0,4	0,4	0,4
Verhoging AOW premie (CA_322)				0,3	0,6
Afschaffen vergoeding leaseauto (CA_307)		0,1	0,2	0,2	0,3
Samenloopeffecten koop (CA_325)					0,4
Vermogen en winst	0,3	0,8	0,5	0,5	5,9
Verdubbelen bankenbelasting (CA_312)	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Verminderen aftrek deelnemingsrente (Bosal) (CA_311)	0,0	0,1	0,2	0,2	0,2
Verhogen wocoheffing (CA_308)	0,0	0,5	0,0	0,0	0,1
Fiscale behandeling woning (CA_309)	0,0	0,0	0,0	0,0	5,4
Overig	1,2	5,0	5,0	5,1	5,1
Btw-verhoging (CA_317)	1,2	4,7	4,8	4,9	4,9
Verhoging tabaksaccijns (CA_319)	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2
Btw op niet BIG-geregistreerden (CA_320)	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Totaal lastenmaatregelen (gecorrigeerd)	1,5	11,5	12,7	13,2	19,6
w.v. huishoudens	0,9	8,1	9,2	9,6	15,8
bedrijven	0,6	2,9	3,4	3,5	3,7
woningcorporaties		0,5	0,0	0,0	0,1
Financieringsverschuivingen		0,0	1,0	2,4	0,6
w.v. schuif tussen uitgaven en lasten		0,0	0,0	0,6	0,6
andere wel mlo-, niet EMU-relevante lasten					
intertemporeel schuif (niet mlo-, wel EMU-relevant)			1,0	1,8	
Totaal EMU-relevante lasten	1,5	11,5	13,7	15,6	20,2

Milieu

- De vrijstelling voor rode diesel wordt vanaf 2013 in twee stappen afgeschaft. Dit levert vanaf 2014 jaarlijks een bedrag op van 0,3 mld euro. (CA_315)

Inkomen en arbeid

- Beperken pensioenopbouw. De fiscale aftrekbaarheid van pensioenpremies wordt op meerdere manieren beperkt. De opbouw wordt in 2014 afgetopt bij inkomens van driemaal modaal (ongeveer 100.000 euro). (CA_318) De maximale jaarlijkse opbouw gaat in 2014 van 2,25% naar 2% bij middelloonregelingen en van 2% naar 1,75% bij eindloonregelingen (CA_323). Het maximaal opgebouwde pensioen na bijvoorbeeld 40 jaar werken daalt daardoor van 90% naar 80% van het gemiddelde loon. Bovendien wordt in 2014 de opbouw van nieuwe rechten versoberd door een verhoging van de pensioenrichtleeftijd naar 66 jaar (CA_324). De verhoging van de pensioenrichtleeftijd naar 67 jaar, de koppeling aan de levensverwachting en de verhoging van de franchise wegens de extra verhoging van de AOW vervallen (CA_408). Aanvankelijk dalen de overheidsuitgaven door lagere pensioenpremies voor overheidspersoneel. Na doorwerking van de lagere pensioenpremie in een hoger belastbaar loon nemen de opbrengsten van de overheid toe. Op termijn nemen de opbrengsten voor de overheid weer af, doordat ook de belastbare pensioenuitkeringen lager worden.
- De onbelaste reiskostenvergoeding van 19 eurocent per km wordt in 2013 afgeschaft. Dit levert 1,9 mld euro per jaar op. (CA_306)
- De tabelcorrectiefactor wordt niet toegepast in 2013. De bedragen en schijfgrenzen van de loon- en inkomstenheffing worden daardoor niet aangepast aan de inflatie. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 1,2 mld euro in 2013, oplopend naar 1,3 mld euro in 2015. (CA_301)
- Het vitaliteitspakket wordt beperkt, waardoor de lasten voor zowel gezinnen als bedrijven met 0,6 mld euro toenemen in 2015. De structurele lastenverzwaring bedraagt 0,6 mld euro voor gezinnen en 0,7 mld euro voor bedrijven. De voor 2013 geplande werkbonus wordt niet ingevoerd en in 2013 wordt de arbeidskorting tijdelijk verlaagd, wat leidt tot de lastenverzwaring voor gezinnen van 0,6 mld euro per jaar vanaf 2013. De mobiliteitsbonussen worden bevroren op het niveau van 2013. Tezamen met het niet-invoeren van de werkbonus betekent dit een lastenverzwaring voor bedrijven oplopend van 0,2 mld euro in 2013 tot 0,6 mld euro in 2015. (CA_304)
- In het kader van een grondslagverbreding ib/vpb worden de fiscale mogelijkheden in het kader van de zelfstandigenaftrek, startersaftrek, milieu-investeringsaftrek (MIA), energie-investeringsaftrek (EIA) en kleinschaligheidsinvesteringsaftrek vanaf 2013 beperkt met in totaal een bedrag van 0,4 mld euro vanaf 2014 (CA_310).
- De aftrek van deelnemingsrente voor bedrijven wordt beperkt met 0,2 mld euro per jaar (CA_311).
- Door intensiveringen stijgende kosten van zorg. (CA_398 en CA_399)

- Werkgevers gaan via verschillende maatregelen meer sociale premies betalen, wat in 2013 tot een lastenverzwaring voor bedrijven leidt van 0,7 mld euro in 2013, aflopend naar 0,4 mld euro in 2015 (CA_314, CA_316, CA_321)
- Ter compensatie van de per saldo lagere zvw-premies wordt het tarief 1e schijf met 0,5 mld euro verhoogd, zie ook toelichting bij CA_406. Om dezelfde reden wordt ook de ao-premie voor bedrijven verhoogd met 0,2 in 2013 en 0,3 mld in 2014. (CA_397)
- Vanwege de verhoging van de AOW-leeftijd in 2015 gaan 65-jarigen vanaf 2015 AOW-premie betalen. Dit betekent een lastenverzwaring van 0,3 mld euro in 2015 en 0,6 mld euro structureel. (CA_322)
- De vrijstellingsgrens van de bijtellingsregeling van 500 kilometer voor privégebruik wordt vanaf 2013 in 4 jaar afgeschaft. Rekening houdend met een gedragseffect leidt dit tot een lastenverzwaring van 0,3 mld structureel. (CA_307).

Vermogen en winst

- Fiscale behandeling eigen woning.¹⁷ Vanaf 1 januari 2013 is voor nieuwe hypotheek de betaalde rente alleen aftrekbaar als het een lening betreft, die gedurende een looptijd van 35 jaar volledig en ten minste annuïtair wordt afgelost. De vrijstelling voor KEW/SEW wordt afgeschaft voor nieuwe gevallen. De maximale LTV (omvang van de hypotheek ten opzichte van huiswaarde) wordt vanaf 2015 in zes jaarlijkse stappen van 1% verlaagd van 106% naar 100%. Voor 2013 t/m 2015 zijn er geen budgettaire effecten omdat de maatregelen langzaam ingroeien. Structureel betekenen deze maatregelen een lastenverzwaring van 5,6 mld euro.¹⁸ (CA_309)
- Naar voren halen woningcorporatieheffing. De woningcorporatieheffing wordt een jaar eerder ingevoerd en het effect van de hogere huurstijging voor hogere inkomens op woningcorporaties wordt afgeroomd door een verhoging van de corporatieheffing. Dit betekent een lastenverhoging van 0,5 mld euro in 2013 (CA_308a plus CA_308b) en 0,03 mld euro in 2014 en 2015. Structureel stijgen de lasten met 0,06 mld euro vanwege een toenemend aanbod van huurwoningen (als gevolg van stijgende huurinkomsten). (CA_308)

---

¹⁷ Met name structurele budgettaire effecten van woningmarktmaatregelen zijn bepaald met het [CPB woningmarktmodel](#) op een structureel groeipad. Dat wil zeggen dat geen rekening is gehouden met de conjuncturele dip waar we nu in zitten en dat er van uit is gegaan dat we na de dip weer terugkeren naar dit groeipad. Het woningmarktmodel houdt bij de berekening van de budgettaire effecten rekening met woningmarkteffecten (volume, prijs). Die zijn in de kabinetsperiode beperkt maar spelen structureel (ook na 2040) een belangrijke rol.

¹⁸ Voor het structurele effect is uitgegaan van de uitkomsten van het model in 2040. Hierin zijn de zogenaamde samenloopeffecten (CA_325 en CA_409) al opgenomen. Verschillende woningmarktmaatregelen kunnen elkaar budgettair versterken of juist beperken. Per saldo leiden de samenloopeffecten tot een extra lastenverzwaring van 0,2 mld euro. In 2040 is de maatregel nog niet volledig uitgewerkt. Na 2040 komt er nog 3 mld euro aan lastenverzwaring bij. Deze laatste zijn niet meer meegenomen in de houdbaarheidsberekening.

- De bankenbelasting wordt per 2012 verdubbeld. Dit betekent een lastenverzwaring van 0,3 mld euro. (CA_312)
- Naar voren halen woningcorporatieheffing. De woningcorporatieheffing wordt een jaar eerder ingevoerd en het effect van de hogere huurstijging voor hogere inkomens op woningcorporaties wordt afgeroomd door een verhoging van de corporatieheffing. Dit betekent een lastenverhoging van 0,45 mld euro in 2013 (CA_308a plus CA_308b) en 0,03 mld euro in 2014 en 2015. Structureel stijgen de lasten met 0,06 mld euro vanwege een toenemend aanbod van huurwoningen (als gevolg van stijgende huurinkomsten). (CA_308)

Overig

- Per 1 oktober-2012 wordt het algemene btw-tarief verhoogd met 2%-punten en het lage btw-tarief met 1%-punt. In 2013 liggen de lasten 4,8 mld euro hoger door de btw-verhoging. (CA_317)
- De accijns op sigaretten en shag gaat per 1-1-2013 met 20 eurocent per pakje omhoog. Dit levert jaarlijks een bedrag van 0,2 mld euro op. (CA_319)
- De btw-vrijstelling voor de gezondheidszorg wordt vanaf 2013 beperkt tot die gezondheidkundige diensten die worden uitgevoerd door een BIG-geregistreeerde beoefenaar. Dit levert jaarlijks een bedrag van 0,1 mld euro op. (CA_320)

5 Lastenverlichtingen

Tabel 5 Lastenverlichtingen, ex ante, mld euro in prijzen 2011 (a)

	2012	2013	2014	2015	struct.
Milieu	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Inkomens en arbeid	0,0	1,0	4,0	6,4	6,9
Teruggave via lager tarief ib (CA_406)	0,0	0,0	2,4	4,9	4,9
Witteveen: terugdraaien koppeling aow-leeftijd aan levensverwachting en verhogen franchise (CA_408a en b)	0,0	+0,0	0,4	0,9	0,7
ZVW premies (CA_498a,b,c, CA_499)	0,0	0,4	0,6	0,5	0,5
Toevoegen zakelijke kilometers aan werkkostenregeling (CA_403)	0,0	0,6	0,6	0,6	0,6
Samenloopeffecten koop- en huurmaatregelen (CA-409)					0,2
Vermogen en winst	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2
Lager tarief vpb (CA_405)	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2
Verruimen schenkingbelasting woningen (CA_404)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overig	0,6	1,2	1,2	1,2	2,8
Verlagen overdrachtbelasting (CA_402)	0,6	1,2	1,2	1,2	2,8
Verruimen Geefwet (CA_407)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal lastenmaatregelen (gecorrigeerd)	0,6	2,2	5,3	7,8	9,9
w.v. huishoudens	0,6	2,0	4,9	7,3	9,4
bedrijven		0,2	0,5	0,5	0,5
woningcorporaties					
Financieringsverschuivingen		0,9	1,0	1,4	0,9
w.v. schuif tussen uitgaven en lasten		0,9	0,9	0,9	0,9
andere wel mlo-, niet EMU-relevante lasten					
intertemporeel schuif (niet mlo-, wel EMU-relevant)			0,0	0,5	
Totaal EMU-relevante lasten	0,6	3,1	6,3	9,2	10,8

Inkomen en arbeid

- In 2014 wordt de btw-verhoging voor de helft gecompenseerd via lagere tarieven inkomstenbelasting. Vanaf 2015 wordt het hele bedrag gecompenseerd. In de eerste schijf resteert per saldo een tariefsverhoging doordat het afromen van de lagere ziektekostenpremies, als gevolg van de ombuigingen bij de zorg (zie ombuigingen), ook via het tarief van de eerste schijf loopt. (CA_406).
- Door ombuigingen dalende kosten van zorg. (CA_498a,b,c, CA_499)

- In samenhang met het afschaffen van de onbelaste kilometervergoeding (CA_306) wordt de werkkostenregeling vanaf 2013 verruimd met een bedrag van 0,6 mld euro per jaar teneinde zakelijke reizen belastingvrij te kunnen blijven vergoeden. (CA_403)

Vermogen en winst

- Verlaging vennootschapsbelasting om de helft van de grondslagverbreding ib/vpb terug te sluiten. (CA_405)

Overig

- Het tarief van de overdrachtbelasting op woningen blijft ook na juni 2012 gehandhaafd op 2%. Dit permanent maken van de oorspronkelijk tijdelijke verlaging kost tot 2015 in de huidige marktsituatie 1,2 mld euro per jaar. Ervan uitgaande dat op termijn huizenprijzen en aantal transacties zich weer zullen herstellen lopen de kosten op tot 2,8 mld euro per jaar. Daarbij wordt er ook rekening meegehouden dat het lagere tarief zal leiden tot een hogere verhuismobiliteit. (CA_402)
- De Geefwet wordt in 2013 verruimd naar maatschappelijke organisaties die zich bezighouden met ontwikkelingssamenwerking. De kosten zijn naar schatting zeer beperkt. (CA_407)

Bijlage Verklaring van afkortingen

AO	Arbeidsongeschiktheid
AOW	Algemene ouderdomswet
AWBZ	Algemene wet bijzondere ziektekosten
BIG	Beroepen individuele gezondheidszorg
btw	Belasting op de toegevoegde waarde
cao	Collectieve arbeidsovereenkomst
CEP	Centraal Economisch Plan
CPB	Centraal Planbureau
DBC	diagnose-behandelcombinatie (declaratiesysteem zorg)
GGZ	Gemeentelijke gezondheidszorg en verslavingszorg
ib	Inkomstenbelasting
IND	Immigratie- en naturalisatiedienst
PGB	Persoonsgebonden budget
KEW	Kapitaalverzekering eigen woning
LTV	Loan-to-value ratio (omvang van de hypotheek ten opzichte van waarde van het huis)
MKOB	Wet mogelijkheid koopkrachttegemoetkoming oudere belastingplichtigen
mlo	microlasten
MIA	Milieu-investeringsaftrek
RA	Regeer- en gedoogakkoord (financieel kader)
SEW	Spaarrekening eigen woning
ULB	Uniformering loonbegrip
vpb	Vennootschapsbelasting
WIA	Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WW	Werkloosheidswet
zbo	zelfstandig bestuursorgaan
ZVW	Zorgverzekeringswet

Dit is een uitgave van:

Centraal Planbureau
Van Stolkweg 14
Postbus 80510 | 2508 GM Den Haag
T (070) 3383 380

info@cpb.nl | www.cpb.nl

April 2012